

De schelpencollectie van het Pieter Vermeulen Museum

Wim Bosch

Pieter Vermeulen (1843-1922) was een onderwijzer op de christelijke school in Velsen. Daarnaast was hij natuurliefhebber en verzamelaar. Zijn zoon Frits Vermeulen (1870-1964) zette deze bezigheden voort. Uit deze verzameling is het Pieter Vermeulen Museum ontstaan.

In 1952 heeft Frits Vermeulen de verzameling overgedragen aan de gemeente op voorwaarde dat de collectie toegankelijk gemaakt werd voor het onderwijs. Ruim de helft van de bezoekers bestaat uit basisschoolleerlingen uit Velsen, IJmond en Zuid-Kennemerland.

Het museum, lang gevestigd in IJmuiden aan het Moerbergplantsoen, moest daar wijken voor woningbouw en is momenteel gevestigd aan de Driehuizerkerkweg in Driehuis op een tijdelijke locatie. Er wordt momenteel gewerkt aan plannen om te komen tot een "kustinfotainment"centrum aan het strand van IJmuiden in samenwerking met o.a. Natuurmonumenten.

In de toekomstige situatie zal er in de expositie natuurlijk volop aandacht zijn voor het leven in de duinen en de Noord-

zee, waar de schelpen vanzelfsprekend de nodige aandacht zullen krijgen. Momenteel is deze aandacht er helaas niet door gebrek aan ruimte. Wij hebben momenteel alleen tijdelijke tentoonstellingen, die vooral gericht zijn op de jeugd. Daarnaast worden er wat opgezette dieren getoond en er staat een reusachtig model van een strandschelp waar – als je erin gaat zitten – een schelpenrap ten gehore gebracht wordt.

De schelpen collectie van het museum bestaat uit ca 2650 recente soorten wereldwijd.

De nadruk ligt op Europees marien materiaal. Ook bevat de collectie fossiel materiaal. (Antwerpen, Miste). Naast de schelpen verzameld door de Vermeulens bestaat de collectie uit diverse schenkingen van particulieren. Het materiaal is vrijwel volledig in de computer geregistreerd en in het depot opgeslagen. Op afspraak is het te bezichtigen.

Wim Bosch
conservator Pieter Vermeulen Museum
Driehuizerkerkweg 34 D
1985 EL Driehuis
Telefoon 0255 536726; fax 0842 243505
www.pieter-vermeulen-museum.nl

De publieke schelpencollecties in Nederland Enkele opmerkingen over verleden, heden en toekomst

L.J. van Gemert

The public shell collections in the Netherlands Some remarks about past, present and future

After a very short history of public shell collections in the Netherlands, which originate from private collections formed in the 17th and 18th century, the author reports his recent experiences in contacting potential museums and other organizations for obtaining information about their shells collections to be published in Spirula. It appears, that when comparing lists of Dutch public shell collections from 70 and from 30 years ago with the present situation, changes have taken place more or less continuously. And for the future, with the new Centre for Biodiversity to be established at Leiden, the malacological biodiversity within this centre will grow, at the expense of the diversity of Dutch public (and scientific) shell collections.

Inleiding

In Spirula nr. 356 is door mij een reeks artikelen aangekondigd over de publieke schelpencollecties in Nederland (Van Gemert, 2007). De ervaringen opgedaan bij het contact zoeken met musea en andere instellingen om hun te verzoeken een artikel over hun schelpencollectie op te sturen voor plaatsing in Spirula, hebben mij geïnspireerd, of beter gezegd gedreven, tot het schrijven van dit artikel.

Begonnen wordt met zeer beknopt overzicht van Nederlandse publieke schelpencollecties in het verleden, daarna volgt een kort verslag van mijn ervaringen gedaan in het heden en tot slot volgt een verwachting van de toekomst.

Verleden

In de 17e eeuw en vooral in de eeuw daarop volgend zijn in Nederland vele privé verzamelingen ontstaan van allerlei natuurhistorische objecten met een belangrijke rol voor de kleuren- en vormenrijke exotische schelpen afkomstig van de vele handelscontacten met tropische gebieden en landen. Hieruit zijn in de loop van de 19e eeuw door aankoop en schenking onder meer de schelpencollecties ontstaan van Artis en het Zoölogisch Museum Amsterdam (ZMA) en van het huidige Naturalis in Leiden (Van Benthem Jutting, 1939; Holthuis, 1995). Maar deze collecties zijn vooral bedoeld voor wetenschappe-

lijk onderzoek en in (veel) mindere mate voor bezichtiging door het publiek.

Van Benthem Jutting (1939) vermeldt bestaande contacten betreffende het ruilen van schelpen van het Zoölogisch Museum Amsterdam (ZMA), waar zij destijds conservator was, met het toenmalige Rijksmuseum van Natuurlijke Historie in Leiden, nu Naturalis. Maar ook met lokale musea op Texel, en in Den Helder, Rotterdam (Dierentuinmuseum en Natuurhistorisch Museum "Wethouder Hoffmann"), Middelburg, Dene-kamp, Enschede, Maastricht, Delft (Gemeentelijk Museum) en Amsterdam (Museum De Pinksterblom) werd geruild. Deze schelpenruil bestond ook met instellingen in Den Helder (Zoölogisch Station, Rijksinstituut voor Biologisch Visserij Onderzoek), Haarlem (Geologische Stichting) en Amsterdam (Economisch Museum van het Koloniale Instituut). Het ontstaan in Rotterdam van het Natuurhistorisch Museum Wethouder Hoffmann - tot voor kort een in ieder geval voor mij volstrekt onbekende naam - wordt op zeer leeswaardige wijze verteld door Nieuwenhuis (1997a,b).

In een overzicht in 1980 van de Nederlandse Musea verschenen (Overbeek, 1980) worden in de index bij schelpen 13 musea genoemd, te weten: Delfzijl (Zeeaquarium en Schelpenshow De Noordhoorn), Denekamp (Natura Docet), Domburg (Zeeuws Biologisch Museum), Ede (Schelpenmuseum Mollusca), Egmond aan Zee, Eindhoven (Vogeltjesmuseum) -